

Nr 8.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande reglerna för enskild vägs överförande till allmänt vägunderhåll.

I en inom första kammaren väckt, till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 50, har herr *Mannerskantz m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1948 års vinterväghållningsutredning att verkställa utredning rörande reglerna för enskild vägs överförande till allmänt vägunderhåll.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelserna i Kopparbergs, Jönköpings och Västerbottens län, Länsvägnämndernas förbund, Svenska vägföreningen och Riksförbundet Landsbygdens folk. Jämväl Landskommunernas förbund har beretts tillfälle att inkomma med yttrande men icke begagnat sig härav.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrar om att det i samband med förstatligandet av den allmänna väghållningen bestämdes, att beslut i frågor om förändring av enskild väg till allmän skulle meddelas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såframt icke vederbörande länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vore av skilda meningar. Dessa frågor skulle om möjligt prövas i ett sammanhang en gång om året. Stadgandena avsågo att skapa förutsättningar för enhetlig praxis och större överblick i bedömandet än som tidigare varit fallet, när ärendena avgjordes av länsstyrelsen. Som ett led i strävandena att åstadkomma ökad enhetlighet på området har utarbetats en promemoria över erforderlig utredning i ärenden av ifrågasvarande art och tillställts samtliga länsstyrelser. Önskad grad av enhetlighet i bedömandet har icke omedelbart uppnåtts, enär inställningen till dessa frågor hos länsstyrelserna varit tämligen olikartad. Behandlingen av ärendena sker emellertid numera helt efter de grunder, som styrelsen anser förenliga med gällande bestämmelser. Att handläggningen av dessa frågor fungerar tillfredsställande kan anses styrkas av att under åren 1944—1948 beslut fattades i 385 ärenden angående förändring av enskild väg till allmän, varvid i endast 15 fall besluten tillkommo efter sammanjämkning av

vederbörande länsstyrelses och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens mening och endast 15 ärenden hänskötos till Kungl. Maj:ts prövning, med resultat i 12 av fallen att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens mening godkändes.

I ett interpellationssvar 1947 angav kommunikationsministern riktlinjer i fråga om grunderna för enskild vägs förändring till allmän helt i överensstämmelse med de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillämpade.

Styrelsen anser icke utredning påkallad.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anför att någon fullständig enhetlighet vid avgörandet av frågor rörande enskild vägs överförande till allmän icke lär kunna ernås, hur detaljerade anvisningar som än må utfärdas. Att en viss ojämnhet i fråga om det allmänna vägnätets omfattning förekommer beror av att vägstyrelserna i de gamla, ofta små distrikten tillämpade mer eller mindre välvillig praxis vid övertagandet av enskilda vägar. Denna ojämnhet kan vara iögonenfallande, men det lär icke vara möjligt att under nuvarande ekonomiska förhållanden åstadkomma en fullständig utjämning.

Utredningen kan icke anses behövlig.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anför att särskilda svårigheter icke möta vid avgörande av frågor angående enskild vägs överförande till allmänt underhåll, då de anvisningar, som lämnats av 1935 års vägsakkunniga, städse kunna följas. Förekommande uppfattningar att gällande bestämmelser i ämnet skulle tillämpas »restriktivt» synas väsentligen bero på missförstånd.

Länsstyrelsen finner för sin del gällande anvisningar i ämnet tillräckliga och enhetligheten i ärendenas behandling i möjligaste mån säkerställd genom den nuvarande handläggningen och följaktligen den ifrågasatta utredningen icke påkallad.

Länsstyrelsen i Västerbottens län finner att gällande anvisningar för förändring av enskild väg till allmän ej ge anledning till någon erinran. Länsstyrelsen framhåller att vissa skiljaktigheter vid bedömningen av ifrågasvarande slag av vägårenden måste förefinnas inom de olika landsdelarna. Betingelserna för förändring av enskild väg till allmän i övre Norrland med dess glesa befolkning, långa vägavstånd och stora vägbehov äro annorlunda än i sydligare landsdelar.

Länsvägnämndernas förbund finner icke erforderligt att en utredning företages för att skapa större förutsättningar för en enhetlig tolkning av bestämmelserna rörande förändring av enskild väg till allmän.

Svenska vägföreningen anser att nuvarande handläggningssätt fungerar tillfredsställande och avstyrker förslaget om utredning.

Riksförbundet Landsbygdens folk finner de i motionen framförda synpunkterna behjärtansvärda och tillstyrker motionen.

För egen del får *utskottet* anföra följande.

Väglagens allmänt hållna föreskrifter i fråga om förutsättningarna för enskild vägs överförande till allmänt underhåll tolkades före förstatligandet av vägväsendet år 1944 av de olika länsstyrelserna. Därvid kunde icke undvikas, att en viss oenhetlighet uppstod i bedömningen av och besluten i dessa frågor. Genom den nya lagstiftningen på området, varigenom beslutanderätten tillades väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har större enhetlighet åstadkommits. Numera tillämpas allmänt de normer, som angivits i 1935 års vägsakkunnigas betänkande, och handläggningen av dessa ärenden kan såtillvida anses tillfredsställande, vilket framgår av de utlåtanden över motionen, som utskottet inhämtat.

Emellertid synas dessa normer böra bli föremål för en översyn i syfte att vidga möjligheterna för enskild vägs övertagande till allmänt underhåll. Genom den praxis, som nu gäller, förhindras att ofta betungande väghållningsbesvär överflyttas från enskilda till det allmänna, detta också i sådana fall, där enskild väg mer och mer tages i anspråk för mera allmänna transportbehov. I landets mera glest befolkade områden nödgas befolkningen med stora ekonomiska bördor sörja för vägunderhåll, som rimligen borde åvila det allmänna. Med nuvarande regler för enskild vägs överförande till allmänt underhåll synes det även i mycket behjärtansvärda fall vara uteslutet, att sådant överförande kan komma till stånd. En uppmjukning av bestämmelserna är därför enligt utskottets mening önskvärd. Utskottet förbiser icke att detta skulle leda till ökade statsutgifter för vägväsendet men anser icke desto mindre, att en utredning med det angivna syftet bör komma till stånd. Det synes rättvist, att det allmänna på detta område ökar sina åtaganden, till motsvarande lättnad för många enskilda, vilkas ekonomiska bärkraft är relativt svag.

Utskottet anser liksom motionärerna, att en utredning av det berörda spörsmålet lämpligen bör anförtros åt 1948 års vinterväghållningsutredning. I likhet med flertalet av de myndigheter, från vilka utskottet inhämtat utlåtanden över motionen, har denna i infordrat yttrande i anledning av en inom andra kammaren väckt likalydande motion, nr 34, framhållit, att nuvarande praxis följer de gällande anvisningarna, men därtill fogat följande mening: Därest motionens syfte emellertid skulle vara att få en sådan ändring till stånd i gällande praxis, att enskilda vägar i större utsträckning än för närvarande skola kunna förändras till allmänna, synes denna fråga böra bliva föremål för närmare utredning. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning och får med vad ovan anförts hemställa,

att första kammaren i anledning av förevarande motion ville för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1948 års vinterväghållningsutredning att verkställa utred-

ning rörande reglerna för enskild vägs överförande till allmänt vägunderhåll.

Stockholm den 6 april 1949.

På utskottets vägnar:

JOHN SANDBERG.

Närvarande: herrar Sandberg, Andersson, Gustav Emil*, Nilsson, Ernst Hjalmar, Larsson, Arrhén, Widner, Weiland och Damström.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
